

La moda i el disseny a Sabadell

per Joan Plans Comadrán

Sabadell és una ciutat cultural. Ho ha estat sempre. I ho ha estat perquè està muntada sobre una activitat de les primeres que precisament van emmarcar l'aparició de l'home com a ésser autònom, de l'home que es començava a deslligar de l'entorn i afirmava les seves característiques culturals. Aquesta jerarquització sobre el món envionant a través del vestir, és fàcil d'explicar. Per una banda significava una defensa i, per tant, una separació del medi ambient; mentre, per l'altra, és un primer pas vers el cultiu de la bellesa, i també vers el descobriment dels símbols de diferenciació social.

El vestir requereix fantasia, capacitat creadora, sentit de l'estètica, dels colors i de la forma. De la ploma multicolor posada al cap, síntesi de gust, d'afirmació de la pròpia personalitat, i de les pells d'animals amb combinacions múltiples, al teixit pròpiament dit i a l'exigència del tint, hi va un gran espai de temps; però la progressiva afirmació cultural hi és no solament latent, sinó actuant.

Amb aquests antecedents no és estrany que a la nostra ciutat s'hi hagin conreat tota classe d'arts, de manera especial la literatura, la pintura i la música per enumerar-ne algunes. Renunciem ja de bell antuvi a esmentar aquí el nom dels sabadellencs que excel·liren en el seu cultiu, de tants que n'hauríem d'anomenar.

No és un fet sorprenent, tampoc, que a l'edat mitjana, en aquesta influència mútua, el teixit de Sabadell tingués a gala la qualitat i l'estètica de la seva presentació, fins al punt que aquelles teles artesanes que no reünien unes condicions acceptables eren cremades per la Confraria de Paraires.

Al començament del present segle, la tecnologia s'ha revolucionat, els paraires han estat substituïts pels fabricants i ens trobem amb una sèrie d'empreses capdavanteres del gust i de la moda, com són Gorina, S.A., Llonch i Sala, Llonch, S.A., Sallarès Deu, entre altres; i, potser perquè és la primera que copsa el valor de la publicitat, Tamburini i Colomer que consagra el nom de Tamburini, presentant els productes que estaven emparats en aital marca com el label de prestigi en l'especialitat.

Acabada la nostra guerra civil, Sixto Graneri és un dels que s'esmera més en

unir qualitat i disseny. Realment, es pot considerar un peoner d'una etapa que encara no havia eclosionat totalment. Aquí el disseny, que fins aleshores anava agermanat amb la qualitat, passa al davant. Els clàssics -negre, blau, gris i dibuixos discrets com l'ú-i-ú- són desbordats per la fantasia i el sentit creador. És una premonició del que, empès pels italians, estava a punt de passar: l'aparició del disseny com impulsor de la moda.

També per aquests anys es produeix la separació de Tamburini i Colomer, i amb aquest fet la nova casa Colomer, per tal d'afirmar la seva personalitat, es llença a uns dissenys extremats, en les fronteres dels impropis, que enguany campen pels seus respectes, i donant origen a que, per uns anys, d'aquests tipus de dibuixos se'n digui que "colomeregen".

Ja a finals dels anys 50 es presenta la gran lluita entre el grup dels Perrots i el dels Lonfix. No es pot dir realment que sigui el disseny el vertader camp de batalla en aquest cas, ja que són procediments tècnics els que estan en joc, però sí que, com a arma, s'esgrimeix la capacitat creativa, i això porta l'industrial Josep M^a. Garcia-Planas a introduir dintre la seva empresa una secció especial de disseny a principis dels 60, que també incorpora empreses com Casanovas, Garriga, Bosser, amb un llarg etcètera...

Per altra part, el disseny pròpiament dit havia tingut també una tradició a Sabadell, que potser podríem personificar en En Lluís Mas, professor de teoria de teixits de l'Escola Industrial, i seguida per En Jordi Marminyà, entre altres. És, però, en els anys 60 que a Sabadell és produeix un fet important per a la indústria tèxtil espanyola, l'aparició d'En Ramon Folch, el qual, després d'un viatge a Escòcia, on visità l'Escola de Disseny de Galashiels, acompanyat amb dos membres de la Junta del Gremi de Fabricants, En Josep Llorens i En Pere Guiltart, proposa a aquesta Entitat la creació d'una moderna escola, cosa que té lloc amb l'ajuda de la Caixa d'Estalvis. L'Escola de Disseny, com diem, marca una fita en el panorama espanyol i ajuda la nostra indústria a apropar-se als horitzonts assolits per Itàlia, país que tot d'una es revela com la primera potència mundial en aquest terreny.

I del camp del teixit, passem ja al de la línia de confecció després que en Guillem Casanovas durant uns anys mantingui el pavelló enlaire a través del seu Comitè Intertextil i de la creació del Premi de la Mostra de l'Any, que s'adjudiquen diverses empreses, en avantatge, però, "Pau M^a. Llonch i Fills". A Sabadell, en el camp de la línia i la confecció apareix per primera vegada una empresa italiana, Italco, S.A., dependent d'Ermenegildo Zegna, un dels grans de Biella; després Margarita Nuez, dissenyadora de moda i empresària, juntament amb En Josep Bombaradó. Hem de citar també la trajectòria destacada d'En Joan Alemany i, en un altre terreny, d'En Nicolau Bosch.

Abans, però, en el camp de la llaneria havian cobert una etapa brillant Molins Germans, Emili Sallarès, Llorenç i Torra, Guasch, Planas i Rosson, F. Casas també dintre d'un planter destacat que el triomf de la confecció sobre la modisteria obliga a retirar-se del mercat pel preu excessiu de les seves creacions en un moment de crisi de l'elitisme.

Ampliant l'àmbit, el Centre Metal·lúrgic de Sabadell també s'incorpora a la imatge i al disseny i procura impulsar-lo dintre dels seus membres, cosa a la qual contribueix, també, la Jove Cambra i l'Institut Sallarès i Pla i el Premi de Disseny que atorga la Cambra de Comerç de Sabadell.

En el camp de les professions liberals i vivint l'evolució de l'arquitectura que, enllaçada al disseny industrial, genera noves formes en la creació d'habitages i espais comercials (sentint la llum, els volums i el color) els dissenyadors Boadella, Clapers, Magem, Melo, Senar, Vallhonrat, etc. projecten i realitzen obres d'interiorisme i disseny industrial (alguns d'ells seleccionats per la institució ADI/FAD).

Com veiem, a la nostra ciutat la inquietud per la forma estètica de presentació de les coses hi és latent, i això no és d'estranyar si tenim en compte el que hem dit al principi d'aquest escrit: la palpació cultural de la nostra ciutat d'una manera especial en el que fa efecte a l'art, la plèiade d'artistes que al llarg de les diverses generacions s'han mogut pels nostres carrers, la gran sensibilitat de què la majoria d'ells han donat proves i la difícil facilitat amb què han sabut expressar-se. ●